

בס"ד, יום ראשון מ'ז' חשוון תשע"א

שם: _____

זמן: _____

מבחן שבועי מסכת זבחים מב – מח (84)

א. (1) המפגל במתן דם של פרוכת או של מזבח הזהב ביום הכיפורים, האם הוי פיגול ומדוע? ומה דעת ר' אליעזר בנידון? (2) "פיגול בין בראשונה ובין בשניה ובין בשלישית וכו'", מה הם האפשרויות שהתבארו בסוגיין לבאר בהאי ברייתא, וכיצד התבארה הברייתא למסקנא, ומדוע דווקא באופן זה? (3) המקטיר את קומץ המנחה בחוץ, האם חייב משום שחוטי חוץ, ומדוע? וכיצד הדין היכא דזרק מקצת דם בחוץ, ומדוע?

ב. (1) באר את קושיית הגמ' "והא כיוון דחשיב ביה בפנים פסלה כמאן דלא אדי דמי"! ומה השיבו על קושיה זו? והאם תירוץ זה מיישב את כל האופנים שהתבארו בברייתא? ואמאי לא הקשו גם על מתנה ראשונה דנפסלה מיד במחשבתו, או על כל מחשב בשחיטה? (2) פרט כמה מתנות דם נותנים ביום הכיפורים? (3) האוכל קומץ של מנחה שהתפגלה, מה דינו (פרט), ומדוע?

ג. (1) האוכל דם או לבונה שהתפגלו, מה דינו, ומדוע? ומה דין האוכל עצים שהתפגלו, ומדוע? (2) האוכל נסכים או לוג שמן של מצורע שהתפגלו, מה דינו, ומדוע? (3) "קומץ פיגול שהעלהו על גבי מזבח פקע פיגולו", האם בכל אופן שהעלהו פקע פיגולו? ומה הדין היכא דהעלה רק מקצת מן הקומץ? ומאי קמשמע לך בהא דפקע פיגולו? ומדוע פקע פיגולו?

ד. 1) פיגול נותר וטמא שהעלן על גבי המזבח, האם מותרים הם באכילה? (2) במאי איירי הקרא "והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו", ומנלן (פרט)? ואמאי הובא דרש זה בסוגיין? (3) מה הם קלות וחמורות דקתני בברייתא גבי אוכל קודש בטומאה, וכיצד ביארה הברייתא אמאי קתני גם קלות וגם חמורות?

ה. 1) באיזה קרבן נאמר דין פיגול, והאם אפשר ללמוד מהאי קרא אף לענין שאר קרבנות, וכיצד? ומהיכן ילפינן למסקנא? (2) האם יש פיגול במנחות, ומדוע? (3) מה דינו של לוג שמן של מצורע לענין אכילה ולענין הנאה ולענין מעילה, ומדוע? (4) למאן דאמר דיש פיגול בלוג שמן של מצורע, כיצד מפגלים בו, ומה ההכרח דזה הוא האופן בו מפגלים?

ו. 1) מה היא הסתירה שהקשו בברייתא ד"מוציא אני", וכיצד יישבו את זו הסתירה? (2) כיצד דרשו לקרא "זה יהיה לך מקדש הקדשים מן האם כל קרבנם לכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמים"? ומה הוי אמינא בלאו האי דרשות, ומדוע? (3) גזל הגר הניתן לכהנים, האם חשיב דמשולחן גבוה קא זכי, ולמאי נפקא מינה? ומה דינו לענין לקדש בו את האשה, ומנין? (4) מה דעת ר' יוסי הגלילי גבי פיגול בפרים הנשרפים, ומהיכן יליף לשיטתו?

ז. 1) באר את תמיהת רבא "הלכתא למשיחא"! ומה הוא הכלל אימתי מקשים הלכתא למשיחא, ואימתי לא מקשים הלכתא למשיחא? (2) האם גוי יכול להביא קרבנות בישראל, ומנלן? ואי נימא דיכול להביא, האם חלים על קרבנו כל הדינים שנאמרו בקרבן ישראל, ומנלן? (3) גוי שהקדיש דבר לבדק הבית, האם יש בו מעילה, ומנלן? (4) האם יש מעילה דאורייתא בקדשי מזבח? והאם יש להוכיח דבר זה מסוגיין?

ח. 1) דם שנטמא וזרקו על גבי המזבח, האם הקרבן עלה לרצון או לאו (פרט), ומדוע? 2) המקדיש בהמה או מנחה למזבח, האם מיד בשעת הקדשו מתחייבים עליו משום טומאה, ומנלן? 3) באר הצדדים האם דין נותר נוהג בכל המוקדשין, וכיצד הסיקו בדינו, ומנלן? 4) באר את הנידון של תוס' האם איכא משום טומאה ופיגול בעולה ובחטאות הפנימיות!

ט. 1) האם יש מעילה בדם, ומנין? ומה דין דם לענין איסור טומאה ונותר, ומנין? והאם אפשר ללמוד את דינו בנותר מדינו בטומאה, ומדוע? 2) האם משכחת מעילה בדבר שנעשית מצוותו, ומנין? 3) האם יש מעילה בדישון מזבח הפנימי והמנורה?

י. 1) מפני מה נאמרו שלש כריתות בשלמים (פרט)? 2) האוכל עצים ולבונה בטומאת הגוף או בטומאת עצמן, האם חייב כרת או מלקות משום טומאה, ומדוע? 3) לשם מה שוחטין את הזבח, ומהיכן ילפינן לה? 4) השוחט והיה בליבו לשם חולין, מה דין קרבנו (פרט), ומדוע?

יא. 1) המתעסק בשחיטת קדשים או שחיטת חולין, מה דין שחיטתו, ומדוע? 2) האם משכחת לה שהמחשבה של הבעלים תועיל אפילו היכא דלא הוא פעל בדבר (פרט), ומנין? 3) האם בעינן כלי שרת לשחיטה? והאם יש להוכיח דבר זה ממתניתין?

יב. 1) באיזה דברים מצינו חילוק בין פר ושעיר של יום הכיפורים לשאר פרים ושעירים הנשרפין? ובאיזה דברים שוו דינם? ומה טעם החילוק? (2)
האם בעיניך לקבלה שתהיה בכלי שרת, ומניין? וכיצד הדין בקבלת דם האשם של מצורע, ומניין? ואיזה דיוק בלשון המשנה התיישב על פי דין זה?

יג. 1) היכן הוא מקום שחיטת העולה, ובאיזה עולה נכתב זה המקום, ומניין יודעים לשאר העולות, ואמאי בלא ילפותא לא היינו לומדים שאר העולות ממנה? (2) באר הנידון האם חייבים אשם תלוי על ספק מעילה! ואמאי הובא נידון זה בסוגיין? (3) מי עדיף: היקש או גזירה שוה? (4) מה הוא השיעור של אשם תלוי, ומניין? והאם אפשר ללמוד ממקורות אלו אף לענין הנידון באשם תלוי על ספק מעילה?

יד. 1) היכן הוא מקום שחיטת החטאת ומקום קבלת דמה, ומניין? והאם הוא מעכב ומנלך? והאם נאמר הוא בכל החטאות, ומניין? (2) היכן צריך להיות המקבל שמקבל את דם החטאת? ומהיכן ילפינן לה? (3) מה ילפינן מדכתיב "ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה", ומדכתיב "ושחט אותו על ירך המזבח צפונה"? ומה ההכרח דדווקא להך מילתא נכתב המיעוט ד"אותו"?

בהצלחה!

תשובות למבחן זכאים מב מח

א. (1) לדעת חכמים אין פיגול בחצי מתיר, ומשום הכי אם פיגול רק במתן דם של פרוכת או מזבח הזהב, לא הוי פיגול. ולדעת ר' מאיר אליבא דמאן דאמר בשיטתו דמפגלין בחצי מתיר, שפיר חשיב פיגול בכהאי גוונא. אבל לדעת ריש לקיש דאף לר' מאיר אין מפגלין בחצי מתיר, אלא אמרינן על דעת הראשונה הוא עושה, כל דלא פיגול בעבודה הראשונה, לא הוי פיגול. ודעת ר' אליעזר אליבא דרש"י, דשפיר איבא פיגול אף בחצי מתיר. ולדעת התוס', אין ראייה דאף לענין פיגול סובר ר' אליעזר דמפגלין בחצי מתיר. (2) מעיקרא סברו לבאר דפיגול או בראשונה או בשניה או בשלישית ולא בראשונה. אמנם יקשה לשיטת ריש לקיש דאף לר' מאיר אין מפגלין בחצי מתיר. ואין לומר דאיירי דפיגול בשחיטה [ולרש"י היינו בגוונא דנשפך הדם ושחט פר לכל מתנה. ולרבינו שמואל בתוס' היינו דבשעת השחיטה חשב או על הראשונה או על השניה או על השלישית], דאי הכי מאי טעמייהו דרבנן. והעלו לבאר דאיירי בגוונא דפיגול בראשונה ושתק בשניה ופיגול בשלישית, דשפיר אמרינן דעל דעת הראשונה הוא עושה. ודחו, דלא קתני שתק. והעלו לבאר דאיירי בפיגול בשלושתן ולא ברביעית. והתוס' הביאו בשם רש"י במנחות דפיגול בראשונה ובשניה ובשלישית שתק. ודחו, דהא או או קתני, והסיקו דבאמת איירי או או וקשיא אריש לקיש. (3) לדעת רבנן חייב. ולדעת ר' אליעזר כיון דלא גמר העבודה בהכי, לא חשיב עבודה, ואין חייבים עליו משום שחוטי חוץ. אבל לענין דם, אף ר' אליעזר מודה דנתן מקצת דם בחוץ חייב, דהא שפיר הוי גמר עבודה, דהא אם נשפך הדם, יביא דם אחר ויתחיל מהיכן שפסק.

ב. (1) הקשתה הגמ', דכיון דנפסל כבר על ידי שחישב עליו בעבודות דבין הבדים, הרי לא קרבו כל מתיריו בכשרות, וקיימא לן דבעבודת מזבח הפנימי מתנה אחת נמי מעכבת, וכל דלא קרבו כל מתיריו בכשרות, ליכא משום פיגול. ותיירצו, דאיירי בשחטו פר לכל עבודה ועבודה, דבכהאי גוונא כל אחד הוי עבודה בפני עצמו וקרבו כל מתיריו בכשרות. וכתבו התוס', דלהאי שינויא לא אתי שפיר הזאות פנים, דהא כיון דחשיב בהזאה ראשונה, הדם נפסל ותו ליכא פיגול. אמנם כתבו דלר"ת דבמקום אחד לא חשיב פסול ניהא. ורבי ביאר, דכיון דרק משום הפיגול אמרינן דלא קרבו מתיריו, שפיר איבא למימר דלהא שפיר הוי ריצוי. ועל כל מחשב בשחיטה לא הקשו, משום דעל כרחך רבי רחמנא בהאי גוונא דאיבא פיגול. אי נמי, דאותה עבודה שפיגול בה נעשית כולה בכשרות, ולא דמי להזאות דכולה חד עבודה הוי. ובפיגול בעבודת בין הבדים כתבו התוס' דאיבא למימר דמתניתין איירי בפיגול באחרונה. אי נמי, בהד מקום לא אמרינן דנפסל. אי נמי, דלא נגמר הפיגול עד שיגמור כל מתנותיה. (2) יש ט"ז מתנות בין הבדים, ח' מפר וח' משעיר. ויש עוד ט"ז מתנות כמותם על הפרוכת. ויש עוד מתן ד' על קרנות מזבח הפנימי. ואיבא פלוגתא האם הנעשה מדם הפר בפני עצמו ומדם השעיר בפני עצמו, ואיבא עוד ח' מתנות. או דעירבן ונתן רק ד' מתנות. ועוד ז' הזאות מדם הפר והשעיר מעורבין על גגו של מזבח הפנימי. ולמאן דאמר שיריים מעכבים, איבא עוד מתנה אחת על היסוד. (3) האוכל קומץ של מנחה שהתפגלה אינו חייב משום פיגול, משום דלא קרבו כל מתיריו. ואף בגוונא דעלה כבר על המזבח והוצת האור ברובו, ליכא ביה משום פיגול, דהא פקע פיגולו על ידי האור. ואף בגוונא דחציו נשאר למטה דשפיר חשיב קרבו מתיריו משום החצי שלמעלה, אכתי אינו חייב משום דרק דבר הצריך מתירים יש בו משום פיגול, ולא דבר שמתיר בעצמו. ומסקנת התוס' דבכהאי גוונא נמי פקע פיגולו ממנו, אלא איירי דכלל לא העלהו, והיינו טעמא דפטור משום דליכא ביה הרצאה.

ג. (1) דם שלא זרקו כלל, פשיטא דאינו חייב עליו משום פיגול, דהא לא קרבו מתיריו. ואף בגוונא דנזרק על המזבח, אין חייבים על השיריים, אף דחשיב דבר שיש לו מתירים דהמתנות מתירים לשפוך את השיריים, משום דכל טיפה וטיפה ראויה מעיקרא להיות מתנה בעצמה ולהיות מתיר. ואף את הדם גופיה הנזרק על המזבח, דלא מצינו בו דפקע מידי פיגולו דהא לא חשיב לחמו של מזבח, מכל מקום אין חייבים עליו, משום דהוי מתיר בעצמו ולא חשיב דבר שיש לו מתירים. וכן אינו חייב על הלבושה, משום דהיא מתירה בעצמה את המנחה. ואף דהיא צריכה מתיר של קומץ, מכל מקום לא דמי לשלמים דהתם הוא בעצמו המתיר. וכן המתיר דידיה אינו בעבודות מזבח. ולענין עצים, אי במתנדב עצים, לדעת רבי דטעונים הגשה וקמיצה, יש בהם משום פיגול מלבד הקומץ. ואי איירי בעצים דמערכה, הסיקו התוס' דאפילו הקטיר מקצתם על מנת לגמור הקטרתם בחוץ, לא חשיב פיגול משום דלא הוי קרבן גמור. (2) לענין נסכים שבאו בפני עצמן, כגון שהתנדב רק נסכים, או דהביא נסכי קרבנו לאחר כמה ימים, כיון דהם מתירים את עצמן, אין בהו משום פיגול. ואם הביאן עם הקרבן, לדעת ר' מאיר הדם מתירם ושפיר יש בהו משום פיגול. ולדעת חכמים, אף בכהאי גוונא לא חשיב דהדם מתירם, ואין בהו משום פיגול. ולענין לוג שמן של מצורה, לר' שמעון אין חייבים עליו משום פיגול. ולר' מאיר דם האשם מתירו ושפיר חייבים עליו משום פיגול.

(3) מסקינן דרק אם משלה בו האור פקע פיגולו. ודעת ר' אחאי דאף אם העלה מקצת מן הקומץ פקע כולו מידי פיגול. וברש"י מבואר דאף שמעולם לא עלה על המזבח. והתוס' לעיל כתבו דאיירי דווקא היכא דכולו עלה אלא דמקצת ירד ועתה משלה האש רק בחציו שעל המזבח. ופקע פיגולו לענין שאף אם ירדו מעל המזבח יעלו, וכל שכן שאם עלו שלא ירדו. והיינו טעמא דפקע פיגולו, משום דהוי כלחמו של מזבח.

ד. (1) איסור פיגול אינו ניתר לאכילה אפילו שעלה על גבי המזבח, ומהני רק לענין שלא ירד מעל המזבח. אבל נותר וטמא דמשלה בהן האור שפיר שרי אף באכילה.

(2) איירי דווקא בטומאת הגוף. ולתנא קמא ילפינן גזירה שוה טומאתו טומאתו מביאת מקדש, והתוס' ביארו דלאו מביאת מקדש יליף, אלא מהקרא דכתיב "כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים וגו' וטומאתו עליו". ולר' יוסי מהא דנאמר קדשים בלשון רבים וטומאה בלשון יחיד. ולרבי מסתברא דבטומאת הגוף עסיק האי קרא דהרי הפסיק מלעטוק בטומאת בשר. ואין קפידא בהא דהנפש האוכלת קתני בלשון נקיבה, והטומאה קתני בלשון זכר, וכדמוכח מקרא דבתריה. ואחרים אמרו, דילפינן מדכתיב "וטומאתו עליו" יצאה טומאת בשר דלעולם היא עליו ואינה פורחת. והקשו מהכא על דברי עולא דיש להם טהרה על ידי דמשלה בהן האור. ולרב פפא איירי בבשר שלמים, דאינו עולה על המזבח ואין לו מתירים. ולרבינא איירי אף באימורים דכיון דרק באינו שלם יש לו טהרה.

(3) מסקינן דקלות היינו טומאת שרץ, וחמורות היינו טומאת מת. ואם היו נאמרים רק הקלות, דבתרומה הוי במיתה ובמעשר בלאו, הוי אמינא. דכי היכי דקלות בחמור הוא במיתה, הוא הדין טומאה חמורה במעשר הקל הוי במיתה. ואי תני רק טומאה חמורה דבמיתה, הוי אמינא דבטומאה קלה אינו חייב כלל.

ה. (1) דין פיגול נאמר בשלמים. ואיבא בהאי קרא שני כללות הסמוכין דכתיב "האכל יאכל" ופרט לאחריהם, ולדעת רבא אמרי במערבא דהטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט, ויש לרבות כל הדומה לשלמים בזמן אכילתו. ומדכתיב יתור ד"בשר" ילפינן לשאר הנאכלים. ומדכתיב יתור ד"זבח" ילפינן אף לעולה. אבל עופות ומנחות לא הוי ילפינן מהאי קרא, וילפינן להו בגזירה שוה דעוון עוון מנותר,

ובנותר גופיה ילפינן מגזירה שוה חילול חילול מטומאה, דכתיב בה "אשר הם מקדישים". ודעת ר' שמעון במתניתין, דכל דאינו עולה על מזבח החיצון כשלמים, לית ביה מעילה.

(2) במנחות שיש בהו קומץ ולבונה, שפיר נאמר בהם דין פיגול וכדילפינן מטומאה. אבל מנחות שאין בהם קומץ, כמנחת כהנים או מנחת חוטא, ילפינן מכלל ופרט דשלמים, דכיון דאין להם מתירים כשלמים, אין בהו משום פיגול.

(3) שיירי הלוג לאחר שנתנו בהם את מתנות המזבח ומתנות בהונות, ניתנים הם לכהנים למאכל. ודעת רבי, דכל שלא נתנו ממנו מתנות למזבח, אף יש בהו מעילה. ולתנא קמא כיון דנזרק דם האשם, תו לית ביה מעילה דאורייתא, דהם המתירות אותו ולא מתן השמן על המזבח. אמנם רבנן אסרו להנות ממנו עד שיתן את מתנותיו.

(4) מסקינן דהפיגול נעשה רק על ידי מחשבה בשעת זריקת דם האשם, ואף לרבי דמתנותיו מתירות אותו לענין מעילה, מכל מקום לענין פיגול תלוי הוא בדם, דהא לוג הבא לאחר כמה ימים כולו עלמא מודו דמתנותיו מתירים אותו, דהא לא שייך שהדם יתירו בזמן שבשעת זריקת הדם הוא לא היה קיים. ואפילו הכי כולו עלמא מודו דרק לוג הבא עם האשם יש בו משום פיגול.

ו. (1) הקשו דברישא קתני דאף לוג שמן של מצורע בעי ריבוי, ובסיפא קתני דמוציא אני את הקומץ ומנחת כהן ונסכים דאין להם מתירים אלא מתירים את עצמם דלית בהו פיגול. ומסקינן, דברישא תני לוג שמן הבא עם האשם, והוא הדין לנסכים הבאים עם הקרבן. ובסיפא תני נסכים הבאין בפני עצמן, והוא הדין ללוג שמן הבא בפני עצמו דאין חייבים עליו משום פיגול.

(2) מדכתיב כל קרבנם ילפינן לרבות לוג שמן של מצורע דמגיע לכהנים, דבלא ריבוי הוי ממעטינן לה מדכתיב "מן האש" והוא הרי לא נותר מן האש. ומדכתיב כל מנחתן ילפינן מנחת העומר ומנחת קנאות, דבלא ריבוי הוי אמינא דרק דבר הבא לכפר נאכל לכהנים, כדכתיב "ואכלו אותם אשר כופר בהם". ומדכתיב לכל חטאתם ילפינן לחטאת העוף, דבלא ריבוי הוי אמינא דמליקה חשיב כגבילה ואסורה לאכילת אדם. ומדכתיב לכל אשם ילפינן לרבות אשם נזיר דלא אתי לכפר אלא להכשיר.

(3) התוס' הביאו בשם רש"י במנחות דאף גזל הגר חשיב משולחן גבוה קא זכו. ומכל מקום אף דבעלמא משולחן גבוה קא זכי אינו מתיר לקדש בו את האשה, בגזל הגר שאני, משום דכתיב "לך". ונשאר התוס' בתימא מאי טעמא אמרינן דמשולחן גבוה קא זכי.

(4) דעת ר' יוסי הגלילי דאף בפריס הפנימים משכחת פיגול, והיינו דווקא במחשב בעבודת חוץ על עבודת חוץ. כגון מחשב בשחיטה על מנת לזרוק השיריים לאחר זמן. ויליף לה מדכתיב בפר כהן משיח "כאשר יורם משור זבח השלמים", דעל כרחק להכי אתאי למימר דאין פיגול נוהג בהם, אלא כדרך שנוהג בשלמים.

ז. (1) רבא תמה דכיון דאינו נפקא מינה לדינא אם הלכה כר' יוסי הגלילי בפיגול מזבח הפנימי, דהא עתה אין בית המקדש, לא היה לו לומר לשון "הלכתא". וכתבו התוס', דכל היכא דאפשר ללמוד מזה הפסק אף לדבר השייך השתא, או דפסק זה הוי חיזוק לדבר הנוהג אף השתא, שפיר קבעינן הלכתא. ועוד כתבו התוס', דווקא ר' יוסף הוא דתמה הכי [התוס' גרסו בסוגיין ובסנהדרין דר' יוסף הוא דתמה הכי].

(2) אף הגוי יכול להתנדב נדרים ונדבות כדכתיב בקרא להדיא. אבל כל דבר חובה בין שקבוע לו זמן ובין שאין קבוע לו זמן, אינו יכול להביא. ואף בנדרים ונדבות, איכא מאן דאמר דרק עולה יכול להביא. ונחלקו ר' שמעון ור' יוסי האם נוהג בהן מעילה ותמורה ואיסור פיגול ונותר וטומאה ואיסור שחוטאי חוץ. דר' שמעון מיעט למעילה בגזירה שוה דחט מתרומה דכתיב בה בני ישראל. ובטומאה איכא מיעוט דבני ישראל, וילפינן לנותר בגזירה שוה דעוון עוון, ומנותר ילפינן לפיגול בגזירה שוה דחילול חילול. וכן אין בהן תמורה דהוקש למעשר בהמה דהוי דבר שבחובה ואין הגוי יכול להביאה. ודעת ר' יוסי להחמיר בכלהו, ויליף לה מדכתיב בקדשיהם ל"השם". ועיין תשובה הבאה.

(3) לגירסת רש"י, כולי עלמא מודו דבמקדיש דבר לבדק הבית שפיר יש בו משום מעילה, דהא ההקש לתרומה איירי דווקא בקדושת הגוף כתרומה. והתוס' גרסו דהכל מדברי ר' יוסי הוא, דלענין מעילה מודה למיעוט דר' שמעון, ודווקא לענין בדק הבית החמיר דיש בו משום מעילה.

(4) התוס' כתבו דמסוגיין לכאורה נראה דיש מעילה מדאורייתא, דהא אמרינן דווקא בגוי איכא מיעוט על קדשי מזבח. והביאו התוס' מר' ינאי במעילה דסבר דמדאורייתא אין מעילה בקדשי מזבח. וכתבו, דהני מילי בדבר הניתר לטהורים, אבל אימורין אף ר' ינאי מודה דיש בהו מעילה מדאורייתא.

ח. (1) מדאורייתא הקרבן עולה לרצון על ידי הציץ. אמנם רבנן קנסו שלא יעלה לרצון, אבל אינו מביא אחר. ובציבור לא קנסו. ובקרבן גוי שנטמא הדם, כולי עלמא מודו דלא עלה לרצון, משום דכתיב "לרצון להם" וגויים לאו בני הרצאה נינהו.

(2) דבר שיש לו מתירים, אין חייבים עליו משום טומאה עד שיקרבו מתיריו, וילפינן לה מדכתיב "איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים וגו'", והאי יקרב על כרחק לאו קריבה ממש דהא לא מצינו חיוב בנגיעה, אלא איירי בדבר הראוי להקרבה. ובדבר דאין לו מתירין, יש בו משום טומאה משיוקדש בכלי.

(3) יש מקום לומר דנלמד חילול חילול מטומאה דחייב אף בדברים שאין להם מתירים, שכן דומה לו ב"גול" [פסול גוף, אין זריקת הדם מביאתו לידי פסול, כתיב בהו חילול]. והתוס' כתבו ד"ל" היינו דבתרומהו לא בעו את כל הקרבן כדי לפסול. ומאידיך יש ללמוד עוון עוון מפיגול שכן נותר, ציץ, טהור, בזמן, קרב. ומסקינן דילפינן לנותר מדכתיב "ולא יחללו" דבשני חילולים הכתוב מדבר.

(4) העירו התוס' דכיון דיש בהו משום מעילה או פיגול, אין איסור חל על איסור, ואיך יחול איסור הטומאה. וכתבו דמשכחת לה בהביא ב' שערות לאחר מכאן.

ט. (1) בסוגיין אמרינן דאין מעילה בדם. ועולא יליף לה מדכתיב "ואני נתתיו לכם" לכם לכל צרכיכם. ודבי ר' ישמעאל תנא "לכפר" לכפרה נתתיו ולא למעילה. ור' יוחנן יליף מדכתיב "הוא" ודרשינן דהוא קודם כפרה כאחר כפרה, דכי היכי דאחר כפרה לית ביה מעילה ככל דבר שנעשית מצוותו דאין בו מעילה. כן נמי קודם כפרה אין בו מעילה. וכתבו התוס' דמחיים דלא שייך ביה כפרה, וודאי דיש מעילה בדם. ובשם הר"ר חיים כתבו, דרבנן הקדישו את הדם היוצא לנחל קידרון כדי שיהיה בו מעילה ולא יהנו ממנו ללא תשלום. ואמרינן בסוגיין דלמעילה סגי בחד דרשא [וביאר רש"י היינו "הוא"], וחד דרשא אתי למעט מנותר וחד דרשא אתי למעט מטומאה. וכתבו התוס', דאילו היה רק חד מיעוט, הוי ממעטינן מנותר, אבל לענין טומאה הוי מרבינן מדכתיב "אשר הם מקדישים".

(2) מסברא כל דבר שנעשית מצוותו ואין בו עוד צורך גבוה, לית ביה משום מעילה. אמנם מצינו בתרומת הדשן דאף לאחר שנתרמה במזרח הכבש, אית ביה משום מעילה, וילפינן לה מדכתיב "ושמו אצל המזבח" דשם יהיה מקומו. וכן לענין עגלה ערופה יש בה איסור הנאה אף דנערפה, וילפינן לה מדכתיב "וערפו שם" דשם תהיה מקומה. ולענין בגדי כהונה של כהן גדול ששימש בהם ביום הכיפורים, איכא פלוגתא האם דרשינן מדכתיב "והניחם שם" דשם תהא גניזתן ויש בהם משום מעילה, או דרק כהן גדול אסור

להשתמש בהן, אבל הדיוט שרי. ואין ללמוד מהתם לשאר מילי, ואף למאן דאמר תרי כתובין הבאין כאחד מלמדים, משום דאיכא תרי מיעוטי "הערופה" ו"שמו".

3) שנינו במעילה דדישון מזבח הפנימי אין נהנין ואין מועלין. וכתבו התוס', קודם הדישון יש בהם משום מעילה משום דעדיין לא נתקיימה מצוותן, אבל לאחר הדישון שנעשית מצוותן, אין בהו משום מעילה.

1) מסקינן דשתי כריתות אתי לכלל ופרט, והיינו לדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו יצא, דווקא דומיא דשלמים דהוי קדשי מזבח יש בהו כרת בטומאה. וכרת שלישי אתי לדברים שאינם נאכלים כגון עצים ולבונה. ולר' שמעון שפטר בדברים שאינם נאכלים, אתי קרא לחטאות הפנימיות, דלא נימא דכי היכי דלית ביה משום פיגול אליבא דר' שמעון משום דאינם עולים על המזבח החיצון, הוא הדין בטומאה לית בהם.

2) נחלקו ר' שמעון ורבנן במתניתין האם חייבים כרת על עצים ולבונה. ונחלקו בגמ', האם פלוגתא ר' שמעון ורבנן היא רק בטומאת בשר, דביה כתיב ריבויא ד"והבשר" לרבות עצים ולבונה. אבל בטומאת הגוף כולי עלמא מודו דאף אינו לוקה. נכתבו התוס', דאף דאינו לוקה, מכל מקום לענין כרת איכא ריבויא. אמנם בסוף דבריהם דחו האי פירושא. או דרבנן דחייבו, אף בטומאת הגוף חייבו, דכיוון דקרינן ביה "והבשר" קרינן ביה נמי "וטומאתו עליו ונכרתה". ואיכא מאן דאמר בגמ', דאדרבה בטומאת בשר דאיכא ריבויא כולי עלמא מודו דחייב.

3) שוחטין לשם זבח כדכתיב "עולה". לשם זובה וכדאמרינן בפרק קמא. ולשם השם כדכתיב "אשה ריח נחוח לה". ולשם אשים כדכתיב "אשה" דלא יתכוון לעשותו חתיכות צלויות בגחלים. ולשם ריח כדכתיב "ריח" דלא יצלה האיברים קודם שיעלו למזבח באופן שלא יהיה להם ריח. ולשם ניחוח כדכתיב "ניחוח" דיתכוון לשם הנחת רוחו של מי שאמר והיה העולם.

4) אם ידע שקדשים היו, אין הקרבן נפסל, משום דכתיב "ולא יחללו את קדשי בני ישראל" דווקא קדשים מחללין. ומכל מקום אינו מרצה. אבל אם היה סבור דחולין היו, הוי ליה מתעסק ופסול דהא כתיב "ושחט את בן הבקר לפני ה'".

1) בשחיטת קדשים והיינו דלא ידע דשוחט קדשים, שחיטתו פסולה כדכתיב "ושחט את בן הבקר לפני ה'". ובשחיטת חולין, אם אינו מתכוון לחתיכת סימנים, הוא פלוגתא דרבנן ור' נתן. אבל אם התכוון לחתיכת סימנים אף דלא התכוון להחזיר הבשר באכילה, שפיר הוי שחיטה.

2) דעת ר' יוסי במתניתין דאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד, ואין נפקותא כלל במחשבת הבעלים. אמנם דעת ר' אליעזר בר יוסי, דכיון דכתיב "והקריב המקריב" ילפינן דאף הבעלים בכלל מקריב קרבן הוא, ושפיר מהני מחשבתו לפסול הקרבן. ודעת ר' אליעזר דאף לענין עבודת כוכבים הוא כן, דהשוחט בהמה של עבודת כוכבים שחיטתו פסולה, משום דסתם מחשבת בעליו לעבודת כוכבים. ודעת ר' שמעון בר אלעזר, דלא רק בעבודת כוכבים דילפא מקודש, אלא אפילו לענין שבת דלא מצינו בה מחשבה, מכל מקום כל דחשוב לבעליו, חייב המוציא אפילו דאין בו כשיעור לשאר אינשי.

3) כתבו התוס' דר' אפרים היה מדייק מתניתין דלא בעינן כלי שרת לשחיטה, דהא לגבי קבלה קתני וקבול דמם בכלי שרת בצפון, ואילו לענין שחיטה לא קתני כלי שרת. וכן חזינן מהא דמהני לשחוט בקרומית של קנה. אמנם התוס' דחו דווקא לענין קבלה דחידש התנא דבעינן שהכלי היה בצפון, אגבו הזכיר נמי דבעינן כלי שרת. ומקרומית של קנה ליכא ראייה, דאיכא למימר דאתי כר' יוסי בר יהודה דעושינן כלי שרת של עץ.

1) לענין הזאת הדם דבין הבדים, אשכחן רק בפר ושעיר של יום הכיפורים, אבל בשאר פרים הנשרפין דלא קתני בהו, לא בעינן הזאה על בין הבדים. אמנם לענין שריפתן אבית הדשן תרוויהו שוו. וכתב רש"י דבפריים הנשרפין כתיב להדיא אל מקום שפך הדשן, ושל יום הכיפורים ילפינן מהא דהוקשו לפר העלם דבר. והתוס' הוסיפו דלדעת ר"ת דאין ללמוד פר יום הכיפורים מפר כהן משיח אלא מפר העלם דבר, צריך לומר דיש תרי היקשי בפר העלם דבר של ציבור, דאי לאו הכי הוי דבר הלמד בהיקש דאינו חוזר ומלמד בהיקש.

2) בעולת סיני כתיב להדיא דבעינן קבלה בכלי שרת, כדכתיב "וישם את הדם באגנות". וכתב רש"י דילפינן מינה אף לחטאת בגזירה שוה דלקיחה לקיחה, ובאשם ילפינן מדהוקש לחטאת "כי כחטאת האשם הוא". והתוס' הסיקו, דשלמים נמי ילפו מ"ישם את הדם באגנות", דבהאי קרא שלמים נמי כתיב. ומהיקש דזאת התורה ילפינן נמי לחטאת, ובגזירה שוה דלקיחה לקיחה ילפינן לחטאת כאילו כתיב בה בהדיא, ועתה שפיר ילפינן אף לאשם דהוקש לחטאת, ולא אמרינן דהוי דבר המלמד בהיקש דחוזר ומלמד בהיקש. ולענין קבלת דם האשם של מצורע, בעינן גם קבלת כלי שרת וגם קבלת יד, דלענין מתן בהונות ילפינן מדכתיב "ולקח ונתן" דמה נתינה בעצמו של כהן, אף לקיחה בעצמו של כהן, ולענין מתן מזבח, ילפינן מדהוקש לחטאת דבעינן ביה כלי. והיינו טעמא דבמתניתין קתני בכללא רק שחיטתן בצפון ולא קתני נמי קיבול דמם בצפון, דהא איכא אשם מצורע דיש בו אף קבלת יד.

1) שחיטת העולה היא בצפון, ונכתב הוא בעולת בן צאן. וילפינן לבן בקר מדכתיב וא"ו מוסיף "ואם מן הצאן". וכתבו התוס' בתירוץ ראשון דבלאו ילפותא לא ילפינן כלל בן בקר מבן צאן. ובתירוץ השני כתבו, דווקא הכא כדכתיב מיעוטא ד"אותו" הוי אמינא דאתי למעט עולת בן בקר.

2) נחלקו ר' עקיבא וחכמים האם חייבים אשם תלוי על ספק מעילה. ומסקינן, דטעמייהו דחכמים דפוטרים מאשם תלוי, משום דילפינן מצות מצות מחטאת חלב דחייבים רק על דבר שזונו כרת ושגגתו חטאת. ור' עקיבא סבר דמדכתיב "ואם נפש" ילפינן עליון דהיינו פרשת מעילה מתחתון דהיינו פרשת אשם תלוי. [ורבנן נמי הוודו דילפינן עליון מתחתון, אלא סברו דאתי ללמד דצריך לקנות אשם תלוי בכסף שקלים כאשם מעילה]. והובא בסוגיין משום דסברו דנחלקו ר' עקיבא וחכמים האם ילפינן עליון מתחתון, ולמאן דלא יליף יקשה מהיכן ידעינן דשחיטת עולת בן בקר הוי בצפון.

3) בסוגיין מסקינן דכולי עלמא היקש עדיף על גזירה שוה. וביארו התוס', דהיינו לענין דסמכינן על ההיקש כדי לעשות גזירה שוה רק למחצה. אבל אם אפשר להקיש למילתא אחרית, אמרינן דגזירה שוה עדיפא. ועוד כתבו התוס' דבכל גווני היקש עדיף, מלבד לענין שטר בשפחה כנענית דעיקר הילפותא דמהני, היא גזירה שוה לה לה מאשה.

4) אשם תלוי צריך להיות בכסף שקלים. ורבנן למדוהו מדכתיב "ואם נפש" וילמד תחתון מעליון דאשם מעילה. ולר' עקיבא נפקא מדכתיב "זאת תורת האשם" דהוקשו כל האשמות. ולמאן דלא יליף מתורת, יליף מגזירה שוה דערבך. וכתבו התוס' דאף דאיכא גזירה שוה דערבך מכל מקום לא משמע אלא לענין כסף שקלים, ולא ילפינן מינה דיש אשם תלוי אף בספק מעילה. ובאשמות דלא כתיב בהו ערבך ילפינן מגזירה שוה ד"באיל באיל".

- יד. (1) שחטת החטאת היא גם בצפון, וילפינן לה מדכתיב "ושחט את החטאת במקום העולה". ולקבלה ילפינן מדכתיב "ולקח הכהן".
ודבר זה מעכב וילפינן לה מדכתיב קרא אחרינא "ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה". ונאמר הוא בכל החטאות מבנין אב,
דהא כתיב "ושחט את החטאת במקום העולה".
- (2) המקבל גם צריך להיות בצפון. ויש שלמדו מדכתיב "ולקח" ומסרסים המקרא ודורשים ולקח לו, דיקח את עצמו. ויש שלמדו
מדכתיב "ושחט אותו" דילפינן דאותו בצפון ואין שוחט בצפון אבל מקבל בצפון.
- (3) מדכתיב "אותו" בחטאת ילפינן דדווקא אותו בצפון אבל שוחט אינו בצפון ומקבל שפיר בצפון, דאילו למעט רק שוחט בצפון, הא
ילפינן לה מאותו דכתיב בעולה. ומדכתיב אותו בעולה ילפינן למעט דאין שוחט בצפון, ואין לומר דאתי למעט בן עוף, דהא אף בלאו
מיעוטא אין ללומדו מבן צאן, דמה לבן צאן דצריך כלי. וכן לא אתי למעט פסח, דמהיכי תיתי ללומדו דבעי צפון.